

SVENSKT NÄRINGSLIV

Den andra Kinachocken

Och utmaningar för svensk konkurrenskraft

APRIL 2026

Författare: Petter Danielsson och Pontus Liljefors

Innehåll

Inledning	2
Den första Kinachocken	3
Kina rör sig snabbt uppåt i värdekedjorna	5
Den andra Kinachocken	8
Kan Sverige bortse från ökad kinesisk konkurrens?	11
Fel måttstock i avtalsrörelsen riskerar att underskatta konkurrensutmaningarna	13

Inledning

Nästa stora avtalsrörelse inleds vid årsskiftet 2026/2027. I vanlig ordning är det industrin som är först ut att förhandla och som tecknar det löneavtal som blir normerande för övriga delar av arbetsmarknaden. Denna ordning, som har gällt sedan 1997, vilar på bedömningen att industrin är den sektor som har bäst möjlighet att träffa avtal som bibehåller och stärker Sveriges internationella konkurrenskraft.

Industrin står för merparten av svensk export och har sedan 1800-talet drivit innovation, skapat arbetstillfällena och utgjort en grundsten för vårt välstånd. Framgångarna har till stor del byggts på frihandel och öppenhet mot omvärlden. Våra viktigaste handelspartners har traditionellt varit (och förblir än idag) länder i vårt närområde. Därför brukar fokus i industrins avtalsförhandlingar framför allt vara att säkerställa löneökningar som ligger i nivå med dem hos våra viktigaste europeiska konkurrentländer.

I takt med att Kinas betydelse för världshandeln har ökat riskerar dock ett sådant rent europeiskt perspektiv på konkurrenskraften att bli alltför snävt. Kina har under de senaste decennierna förvandlats till världens ledande industrination både vad gäller produktionsvolym och i allt högre grad produktionsteknik.

Denna utveckling är relativt ny. Innan de ekonomiska reformerna under 1980-talet var Kina ett av Asiens fattigaste länder. Först i samband med landets inträde i WTO år 2001 integrerades Kina på allvar i de globala värdekedjorna. Sedan dess har landets industriella utveckling gått snabbt. Den tidigare bilden av Kina som enbart en låglöneproducent av tekniskt mindre avancerade varor stämmer till stor del inte längre. Landet har klättrat i värdekedjorna och tillhör numera de mest tekniskt avancerade producenterna inom flera områden.

Kinas inträde i den globala ekonomin har på många sätt varit fördelaktigt för Sverige och andra utvecklade ekonomier, från början genom tillgång till billigare insatsvaror och nya exportmöjligheter för svenska företag, men på senare år även som en källa till teknisk innovation. Samtidigt har den snabba utvecklingen gjort att Kina idag utmanar etablerade ekonomier inom ett växande antal branscher.

Denna rapport ger en överblick över hur konkurrensen från Kina successivt har intensifierats och hur både direkta och indirekta effekter avspeglas i ekonomisk statistik. Rapporten visar hur den så kallade *andra Kinachocken* håller på att rita om konkurrensförutsättningarna för svensk och europeisk industri i grunden. Sammantaget talar detta för att bedömningen av löneutrymmet inför 2027 behöver ta större hänsyn till det globala konkurrenstrycket och värdet av en stabil, internationellt konkurrenskraftig industri.

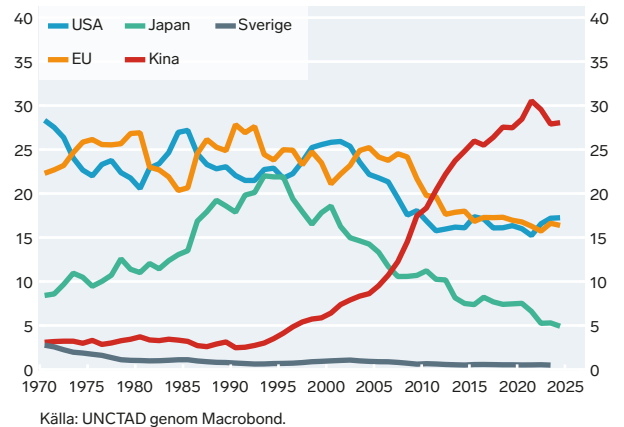
Den första Kinachocken

Kinas väg till en dominerande ställning inom tillverkningsindustrin har varit snabb. På 1970-talet stod USA och EU tillsammans för mer än hälften av allt förädlingsvärde som producerades. Kinas andel var då mindre än 3 procent, endast marginellt högre än Sveriges. I dag står Kina för omkring 30 procent av tillverkningsindustrins globala förädlingsvärde. Det är nästan lika mycket som USA och EU producerar tillsammans (se diagram 1).

Den första Kinachocken brukar syfta på perioden efter Kinas inträde i WTO 2001 fram till och med tidigt 2010-tal, då landet snabbt integrerades i den globala ekonomin. Kinas stora utbud av lågavlönad arbetskraft, i kombination med omfattande investeringar i industriell kapacitet och infrastruktur, ledde till ett kraftigt fall i priserna på tillverkade varor och en snabb omfördelning av global produktion.

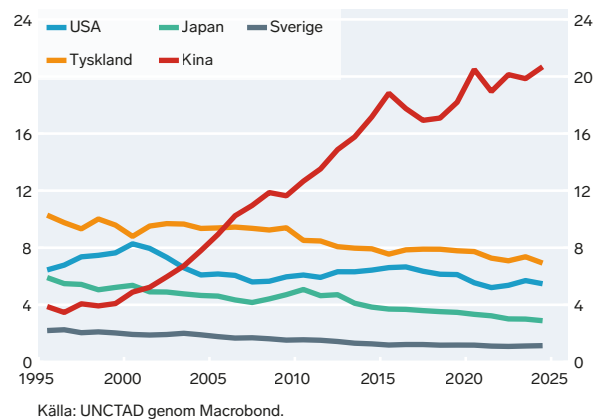
Även om en stor del av produktionen i de kinesiska fabriker gick till att försörja den växande hemmamarknaden, ökade Kinas andel av världsmarknaden kraftigt under denna period. Landets andel av världens samlade export av tillverkade varor steg från omkring 4 procent i början av 2000-talet till över 15 procent i början av 2010-talet. Därefter låg andelen relativt platt under resterandets del av 2010-talet, för att åter öka under de senaste åren (se diagram 2).

Diagram 1. Andel av tillverkningsindustrins globala förädlingsvärde
Procent

Källa: UNCTAD genom Macrobond.

Diagram 2. Andel av global export av tillverkade varor
Procent

Källa: UNCTAD genom Macrobond.

Diagram 3. Kinas handelsbalans som andel av BNP

Procent, 4 kvartals glidande medelvärde

Källor: China General Administration of Customs (GAC) och
China National Bureau of Statistics (NBS) genom Macrobond.

Kinas handelsbalans, vilket motsvarar skillnaden mellan export och import, nådde nästan upp till rekordhöga 8 procent av BNP under åren kring finanskrisen. Det stora överskottet speglar hur landet snabbt tog marknadsandelar internationellt, samtidigt som det var svårt för utländska producenter att få avsättning i Kina. Efter 2010 planade dock exportandelen ut och handelsbalansen föll tillbaka, vilket brukas betraktas som slutet på den första Kinachocken. Under 2020-talet har handelsbalansöverskottet återigen ökat, men är fortfarande något lägre än under den första Kinachocken (se diagram 3).

För många avancerade ekonomier innebar den första Kinachocken betydande strukturomvandlingar. Industriproduktion omlokaliseras eller trängdes undan inom arbetsintensiva sektorer, samtidigt som konsumenter och mer kunskapsintensiv tillverkning gynnades av lägre priser och billigare insatsvaror. Effekterna var ojämnt fördelade: vissa regioner och branscher drabbades av förlorade arbetstillfällen, medan andra delar av ekonomin stärktes genom ökad köpkraft och en förskjutning mot mer specialiserad produktion högre upp i värdekedjorna.

Sverige klarade sig förhållandevis väl under den första Kinachocken, bland annat tack vare en gynnsam industristruktur. Den första chocken rörde främst produktionen av konsumtionsvaror som textilier, leksaker och enklare hemelektronik – branscher som svenska producenter till stor del redan hade lämnat. Svensk industriproduktion var i stället inriktad dels mot basindustrin, vars efterfrågan gynnades av Kinas ökade aptit på råvaror, dels mot specialiserad verkstadsindustri, där konkurrensen från Kina ännu var begränsad under 2000-talet.

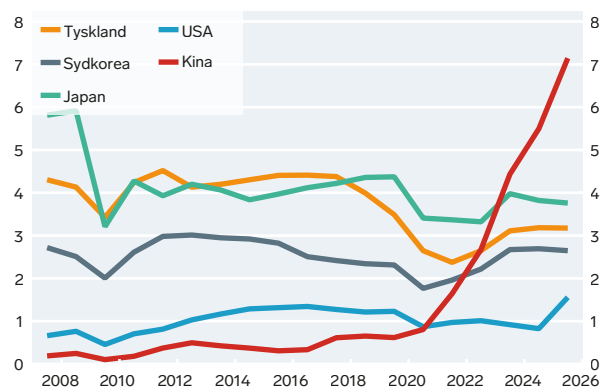
Kina rör sig snabbt uppåt i värdekedjorna

Efter den första Kinachocken planade ökningen i landets andel av världens varuexport ut. Handelsbalansöverskottet sjönk ner mot mer normala nivåer och industripolitiken lades om. Ambitionen var inte längre att enbart fungera som en masseexportör av enklare konsumtions- och insatsvaror utan målet var att även inta en ledande ställning inom den tekniskt mest avancerade produktionen. *Made in China 2025* lanserades 2015 som Kinas övergripande industripolitiska strategi för att minska beroendet av utländsk teknik och stärka landets ställning inom avancerad tillverkning.

Sedan dess har Kina snabbt rört sig högre upp i värdekedjorna. Personbilar och solceller är två exempel som ofta lyfts fram där landet numera har gått om de avancerade ekonomierna. Enligt kinesisk tullstatistik ökade exporten av personbilar från under 1 miljon per år 2020 till över 7 miljoner år 2025 (se diagram 4). Det är betydligt mer än vad Japan, Tyskland, Sydkorea och USA exporterar var för sig. Under samma period mer än femfaldigades Kinas export av solceller (se diagram 5).

Diagram 4. Export av personbilar

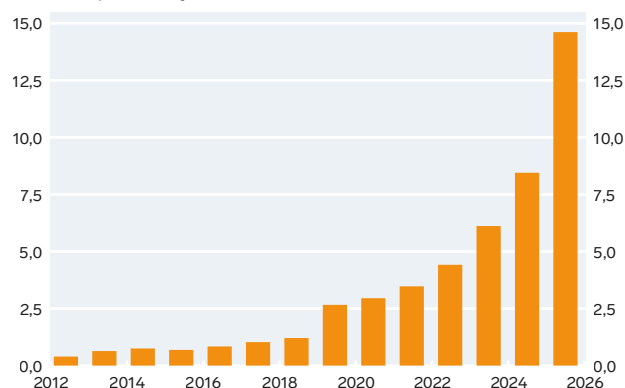
Antal per år i miljoner

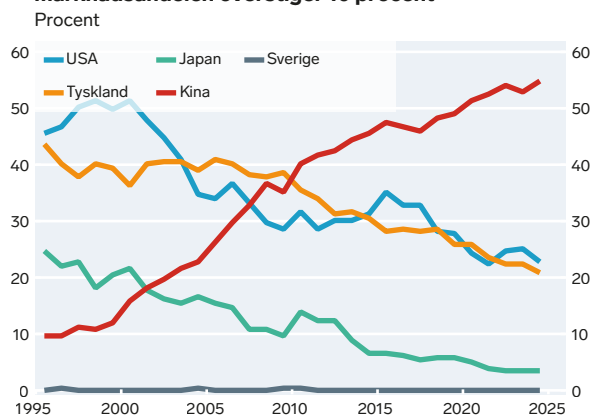
Källor: German Association of the Automotive Industry (VDA), Korea Automobile Manufacturers Association, Japan Automobile Manufacturers Association (JAMA), U.S. Bureau of Economic Analysis (BEA) och China General Administration of Customs (GAC) genom Macrobond.

Diagram 5. Kinesisk export av solceller

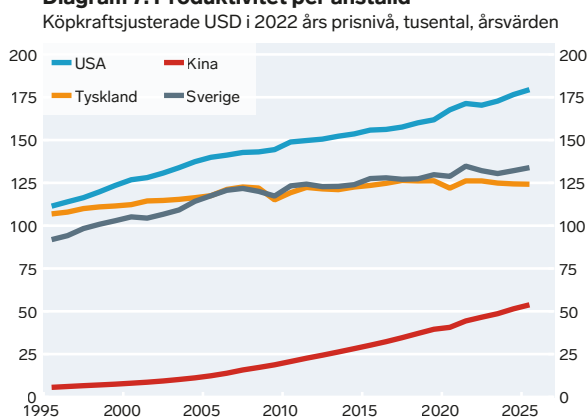
Antal per år i miljarder

Källa: China General Administration of Customs (GAC) genom Macrobond.

Diagram 6. Andel produktgrupper där exportmarknadsandelen överstiger 10 procent

Anm.: Totalt omfattas 259 produktgrupper.
Källor: UNCTAD och egna beräkningar.

Diagram 7. Produktivitet per anställd

Källa: Conference Board genom Macrobond.

Tabell 1. Genomsnittlig produktivitetstillväxt per sysselsatt i tillverkningsindustrin

Procent

	2005–2024	2019–2024
USA	1,9	0,9
EU	1,8	1,0
Sverige	1,7	0,4
Kina	7,0	5,0

Anm.: Produktivitet definieras som förädlingsvärde i fasta priser dividerat med antalet sysselsatta. Uppgifterna om sysselsättning i Kina bygger på uppskattningar från ILO, eftersom officiell statistik saknas.

Källor: Eurostat, U.S. Bureau of Economic Analysis (BEA), U.S. Bureau of Labor Statistics (BLS), United Nations Department of Economic and Social Affairs (UNDESA) och International Labour Organization (ILO).

Det finns många andra exempel på produkter där Kina snabbt tar marknadsandelar och stärker sin position på den globala exportmarknaden. Faktum är att Kina under de senaste åren har haft en exportmarknadsandel på över 10 procent i mer än hälften av alla varugrupper som handlas globalt (se diagram 6). För USA och Tyskland gäller detta i drygt en femtedel av varugrupperna, och deras andelar minskar i takt med att Kina etablerar sig inom allt fler branscher.

En central fråga i bedömningen av Kinas ekonomiska utveckling rör produktivitetens nivå och tillväxt inom olika industrisegment. Produktivitet mäts vanligtvis som produktion per anställd eller per arbetad timme. Internationella jämförelser är dock problematiska när Kina inkluderas, eftersom tillförlitlig statistik på branschnivå i stor utsträckning saknas. Den statistik som finns att tillgå avser främst produktiviteten i ekonomin som helhet. Dessa uppgifter visar att Kinas produktivitet har ökat snabbt, men att den fortfarande ligger klart under motsvarande nivåer i Västeuropa (se diagram 7).

Aggregerade genomsnittsmått riskerar dock att ge en missvisande bild av konkurrenssituationen. Kina är ett mycket ojämnt moderniserat land, där högproduktiva företag samexisterar med sektorer som har låg teknisk nivå och begränsad effektivitet. Jordbruket sysselsätter fortfarande nästan en fjärdedel av arbetskraften och delar av tjänstesektorn är lågproduktiv. Även inom tillverkningsindustrin är spridningen stor, från enklare konsumtionsvaruproduktion till tekniskt mycket avancerad industri.

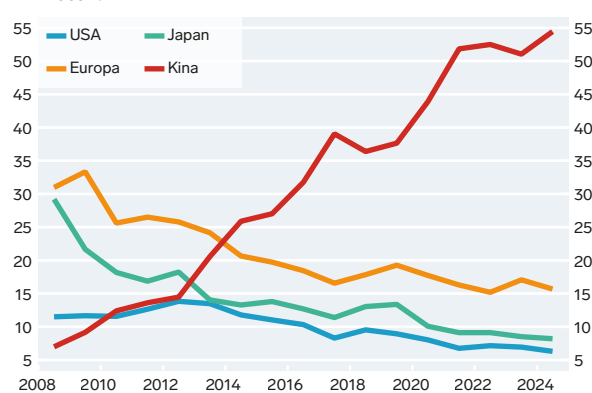
När vi beräknar produktiviteten i den kinesiska tillverkningsindustrin utifrån tillgänglig statistik framgår att den genomsnittliga produktivitetstillväxten under de senaste tjugo åren uppskattningsvis har varit närmare fyra gånger högre i Kina än i västvärlden (se tabell 1). Detta återspeglar dels en stark produktivitetstillväxt inom befintliga branscher, dels framväxten av nya, mer högproduktiva industrigrenar. Ser man enbart på utvecklingen sedan åren strax före pandemin har Kinas relativa produktivitetstillväxt jämfört med amerikansk och europeisk industri varit ännu högre.

Flera indikatorer tyder på att Kina redan har nått världsledande produktivitetsnivåer inom vissa industrisegment. Det gäller bland annat avancerad elektronik, battericeller, elfordon och solceller, samtidigt som landet snabbt minskar västvärldens försprång inom områden som maskinteknik, halvledare och civil flygindustri. Många västerländska företag etablerar numera verksamhet i Kina inte bara för att komma närmare den inhemska marknaden, utan också för att ta del av teknisk utveckling och nya produktionsmetoder.

Graden av robotisering utgör en tydlig indikator på den höga tekniska nivån i stora delar av kinesisk industri. År 2024 stod Kina för över hälften av alla nyinstallerade industrirobotar globalt (se diagram 8) och landets tillverkningsindustri är i dag den tredje mest robottäta i världen efter Sydkorea och Singapore.¹ Den omfattande innovationskraften i landet framgår också av att Kina står för mer än hälften av alla patent som beviljas globalt (se diagram 9).

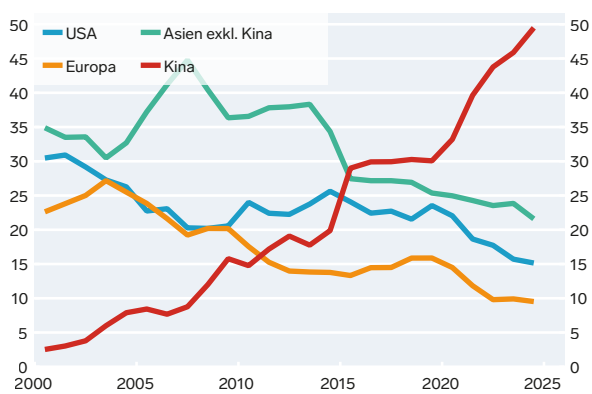
Samtidigt innebär den ojämna moderniseringen att Kina fortfarande har tillgång till betydande arbetskraftsreserver, framför allt från landsbygden. Det gör att även de rikaste storstäderna har låga arbetskraftskostnader i jämförelse med Sverige. Lönerna för rurala migranter uppgår exempelvis till omkring en femtedel av den svenska medellönen (se diagram 10).² Detta gör det möjligt för kinesiska producenter att i flera industrisegment kombinera en hög teknisk nivå och produktivitet med en fortsatt kostnadsfördel. Resultatet blir ett starkt konkurrenstryck på internationella marknader.

Diagram 8. Andel av nya installationer av industrirobotar i världen
Procent

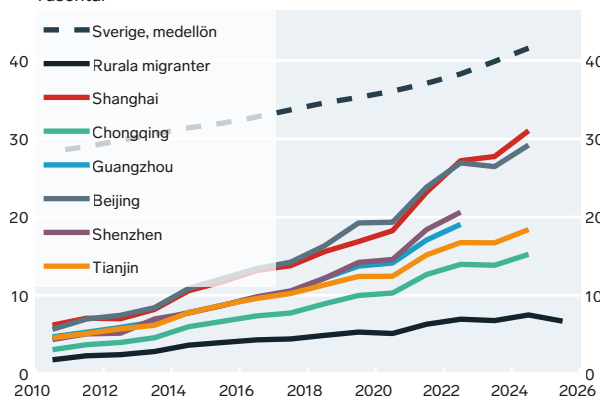
Källa: International Federation of Robotics (IFR) genom Macrobond.

Diagram 9. Andel av världens beviljade patent
Procent

Källa: World Intellectual Property Organization (WIPO) genom Macrobond.

Diagram 10. Månadslöner i några kinesiska storstäder uttryckta i svenska kronor
Tusental

Anm.: Uppgifterna avser städer, inte provinser

Källor: China National Bureau of Statistics (NBS) och SCB genom Macrobond.

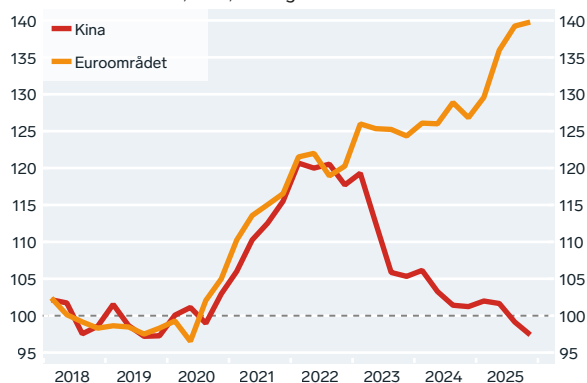
¹ Se International Federation of Robotics årsrapport för 2024.

² Med rurala migranter avses personer registrerade på landsbygden som arbetar i städer utanför sin registrerade hemort. De har i regel inte full tillgång till urbana välfärdssystem och offentliga tjänster, vilket bidrar till lägre lönekrav och hög rörlighet på arbetsmarknaden. Dessa utgör nära hälften av de anställda i tillverkningsindustrin.

Den andra Kinachocken

Diagram 11. Varuexportpriser

Index 2018 = 100, USD, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis (CPB) genom Macrobond.

Kinas förmåga att klättra i värdekedjorna och samtidigt behålla en kostnadsmässig konkurrensfördel har bidragit till en kraftig exportökning. Handelsöverskottet har vuxit snabbt under de senaste åren och överstiger nu 6 procent av BNP (se diagram 3). Utvecklingen har också möjliggjorts av omfattande statsfinansiella stöd till den kinesiska industrin. Internationella valutafonden (IMF) uppskattar att de kinesiska statsstöden, över samtliga sektorer, uppgår till mer än 4 procent av BNP årligen.³

Tidigare gick en betydande del av dessa stöd till investeringar i infrastruktur och fastigheter. När den kinesiska fastighetssektorn gick in i en djup kris efter 2021 uppstod emellertid ett betydande bortfall i den inhemska efterfrågan, samtidigt som hushållens konsumtion förblev låg i ett internationellt perspektiv. För att motverka detta har myndigheterna i ökande grad styrt om kapital, krediter och politiskt stöd från bostadssektorn till tillverkningsindustrin, särskilt inom strategiska och teknikintensiva områden. Denna omfördelning har lett till att produktionskapaciteten byggts ut snabbare än den inhemska efterfrågan kunnat absorbera. Det har i sin tur bidragit till pressade marginaler, fallande priser och en kraftigt försämrad lönsamhet på hemmamarknaden, där många branscher uppvisar ett lönsamhetsläge som på sikt är ohållbart.

Under de senaste åren har denna dynamik i allt högre grad spiltt över på omvärlden. Överkapaciteten i den kinesiska ekonomin har kanaliserats ut på världsmarknaden genom stigande export och en alltmer aggressiv prissättning (se diagram 11). I flera europeiska länder talas det därför nu om en andra Kinachock.⁴ Till skillnad från den första Kinachocken, som främst rörde enklare industrivaror, omfattar utvecklingen denna gång i allt större utsträckning avancerade och kapitalintensiva segment såsom fordon, maskiner och energiteknik.

³ Se IMF:s working paper Industrial Policy in China: Quantification and Impact on Misallocation (2025).

⁴ Se till exempel How German industry can survive the second China shock, Centre for European Reform (2025).

Den ökade kinesiska dominansen syns tydligt i EU:s utrikeshandel. Under de senaste åren har EU:s varuexport till Kina minskat som ett resultat av både hårdnande konkurrens från kinesiska inhemska aktörer och att det blivit svårare för utländska företag att få tillgång till den kinesiska marknaden. Samtidigt har importen av kinesiska varor till Europa ökat. För EU som helhet uppgår handelsunderskottet gentemot Kina till omkring 2 procent av BNP. För Sverige är motsvarande siffra däremot mindre än 1 procent av BNP (se diagram 12).

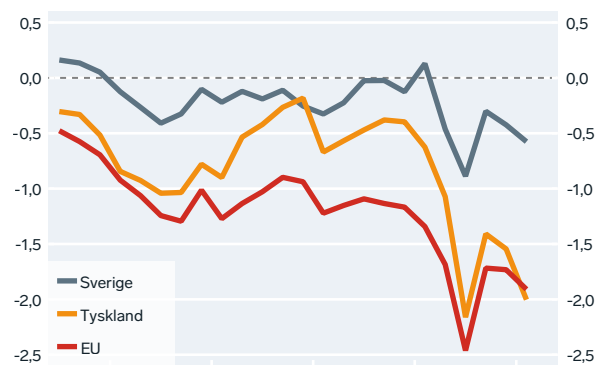
Tyskland är ett av de länder som har sett sitt handelsunderskott gentemot Kina öka markant sedan före pandemin. Under de senaste åren har det i Tyskland därför förts en intensiv debatt om vilket hot konkurrensen från Kina utgör för den inhemska industrin.

För att bedöma olika länders konkurrenssituation inom olika varubranscher vill man ofta jämföra produktionskostnader mellan länder. För Kina försvaras sådana jämförelser av bristande statistik. Som komplement används ibland måttet RCA, som står för *Revealed Comparative Advantage*. RCA mäter ett lands relativa konkurrensfördelar inom olika varugrupper baserat på handelsmönster. Det visar om ett lands exportandel i ett visst produktsegment är större eller mindre än varugruppens andel av världshandeln.

I diagram 13 visas andelen produktgrupper där Tyskland respektive Sverige delar komparativa fördelar med Kina enligt RCA-måttet. Diagrammet indikerar att konkurrensen från Kina har ökat från att omfatta cirka 20 procent av all tysk varuexport i början av 2000-talet till att idag närma sig hälften av produktgrupperna. I Sverige syns inte motsvarande ökning de senaste åren.

Det finns flera skäl till att Sverige hittills tycks ha påverkats mindre av kinesisk konkurrens än Tyskland. En viktig förklaring är att tjänster utgör en större andel av den svenska exporten, där konkurrensen från Kina än så länge är mindre påtaglig.

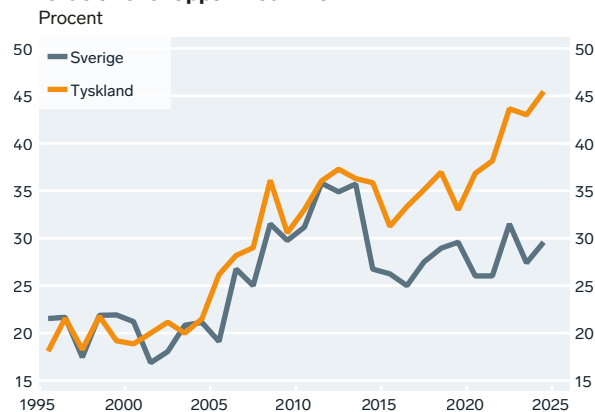
Diagram 12. Handelsbalans gentemot Kina
Procent av BNP

Anm.: Siffrorna för 2025 avser säsongsrensade genomsnitt för tre av fyra kvartal.

Källor: Eurostat genom Macrobond.

Diagram 13. Andel produktgrupper där komparativa fördelar överlappar med Kina

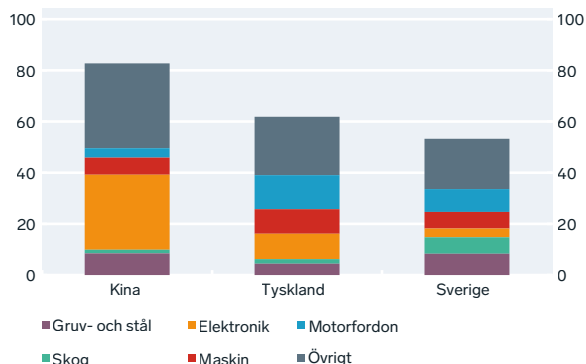

Anm.: Diagrammet visar andelen produktgrupper där både den inhemska industrin och Kina har ett RCA-värde över 1, i förhållande till det totala antalet produktgrupper där den inhemska industrin har RCA > 1. Totalt omfattas 259 produktgrupper.

Källor: UNCTAD och egna beräkningar.

Diagram 14. Olika industrisektorer andel av total export

Procentenheter

Anm.: Industrin omfattar branschgrupperna B och C enligt ISIC Rev. 4; gruv- och stålindustrin (B07, C24–C25), skogsindustrin (C16–C17), elektronikindustrin (C26), maskinindustrin (C28) och motorfordonsindustrin (C29).

Källa: OECD (TiVA).

En annan förklaring är skillnader i industristruktur. Som framgår av diagram 14 utgör gruv-, stål- och skogsindustrin en större andel av Sveriges export än i både Tyskland och Kina. Eftersom Kinas ökade industriexport under senare år främst har skett inom teknikintensiva och mer avancerade segment, kan Sveriges relativt stora inslag av basindustri ha bidragit till att dämpa effekterna av den kinesiska konkurrensen.

Sannolikt finns även förklaringar som inte fångas upp av exportsiffrorna. Många svenska företag är verksamma på flera olika marknader, vilket bland annat återspeglas i en hög nivå av svenska direktinvesteringar utomlands jämfört med många andra EU-länder. Denna geografiska diversifiering utgör troligen en viktig konkurrensfördel för svenska företag.

En nyligen publicerad rapport från ett rådgivande organ till Frankrikes regering uppskattar däremot att över en fjärdedel av Sveriges export är exponerad mot hög kinesisk konkurrens på tredjemarknader.⁵ Det är den tredje högsta andelen bland de redovisade europeiska länderna, efter Tyskland och Slovakien.

⁵ Se rapporten *The Chinese Steamroller: Quantifying the Systemic Threat to Europe's Industrial Base* (2026).

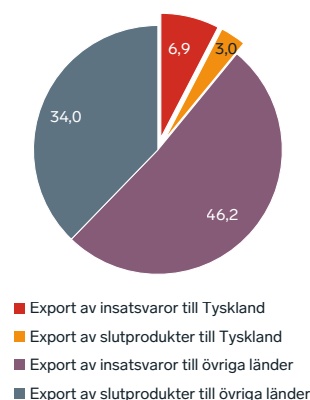
Kan Sverige bortse från ökad kinesisk konkurrens?

Att Sverige har ett mindre handelsunderskott gentemot Kina och en mer begränsad överlappning i komparativa fördelar än andra länder innebär inte att vi kan bortse från konkurrensen från Kina. Den växande vågen av kinesiska varor på världsmarknaden är en direkt utmaning för flera branscher som är strategiskt viktiga för Sverige, inte minst motorfordonsindustrin.

Dessutom innebär andra länders svårigheter att möta den ökade kinesiska konkurrensen även indirekta konsekvenser för Sverige. Tyskland är den enskilt största mottagaren av svensk varuexport och står enligt OECD:s så kallade TiVA-statistik (Trade in Value Added) för omkring 10 procent av det förädlingsvärde som exporteras från svensk industri. Merparten av detta används som insatsvaror i den tyska industrin (se diagram 15). När tysk industri slås ut av kinesiska konkurrenter leder det därför till förlorade exportintäkter även för svenska företag.

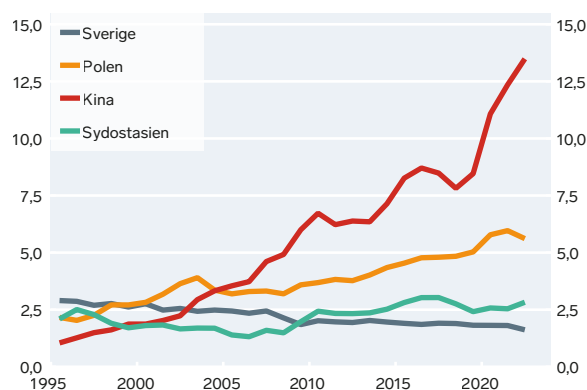
TiVA-statistiken visar att konkurrensen från Kina har hårdnat bland leverantörsleden till den tyska industrin. I mitten av 1990-talet stod Sverige för närmare 3 procent av Tysklands totala import av industriella insatsvaror, medan Kinas andel vid denna tidpunkt var mindre än 1 procent. Sedan dess har de tyska leveranskedjorna förändrats i grunden, med en ökande import från lågkostnads-länder såsom Polen och flera asiatiska ekonomier. År 2022, det senaste året med tillgänglig TiVA-statistik, uppgick Kinas andel av den tyska importen av industriella insatsvaror till 13,5 procent, medan Sveriges andel hade minskat till 1,6 procent (se diagram 16).

Diagram 15. Fördelning av Sveriges industriexport
Procent

Anm.: Genomsnitt för perioden 2012–2022.
Källa: OECD (TiVA).

Diagram 16. Tysk import av industriella insatsvaror
Procent

Anm.: Olika ekonomiers andel av Tysklands totala importerade industriförädlingsvärde.
Källa: OECD (TiVA).

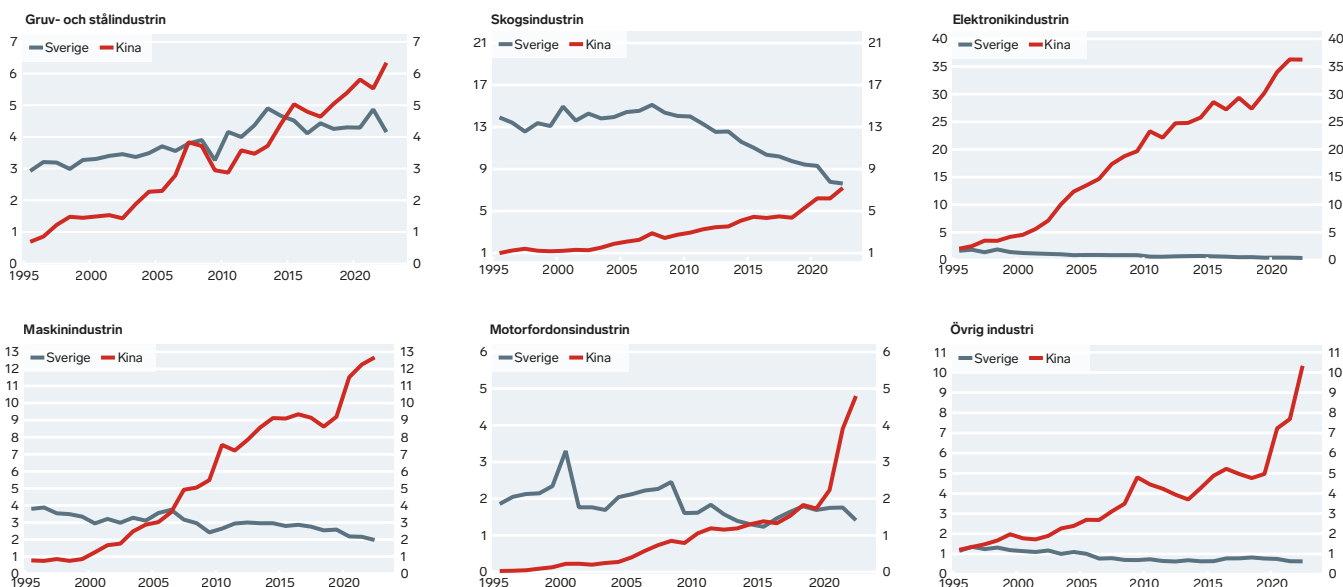
I diagram 17 visas hur Sveriges och Kinas marknadsandel av industriella insatsvaror har utvecklats i utvalda delar av det tyska importledet sedan 1995. Vid denna tidpunkt hade Sverige en större marknadsandel än Kina i samtliga redovisade branscher, med undantag för elektronikindustrin. År 2022 hade Kina passerat Sverige i alla branscher utom skogsindustrin, men även där har marknadsandelarna successivt närmat sig varandra.

Att den svenska gruv- och stålindustrin har lyckats bibehålla, och till och med öka sina marknadsandelar över tid i det tyska importledet har bidragit till att mildra den nedgång som har skett i övriga branscher, särskilt inom skogs- och maskinindustrin. Sammantaget har dock Sveriges marknadsandel i det tyska importledet nästan halverats sedan 1995. Under samma tidsperiod har Kinas andel mångdubblats.

Den tyska marknaden för insatsvaror är endast ett av flera exempel där konkurrensen från Kina tilltar. Svenska företag möter den kinesiska konkurrensen världen över och påverkas antingen direkt, genom att kinesiska producenter med kostnadsfördelar tränger undan svenska företag, eller indirekt, genom minskad efterfrågan på svenska produkter till följd av att våra handelspartners får svårare att konkurrera med Kina.

Nyligen offentliggjorde Kina sin nya femårsplan för perioden 2026–2030. Planen signalerar en fortsatt och intensifierad satsning på avancerad industri, innovation och teknologisk självförsörjning, med prioriterade områden som AI, halvledare och automation. För svenska företag innebär detta sannolikt betydande affärsmöjligheter men också att konkurrensen kommer att öka ytterligare inom flera teknikintensiva sektorer.

Diagram 17. Tysk import av industriella insatsvaror, marknadsandel i olika branscher
 Procent

Anm.: Sveriges och Kinas andel av Tysklands totala importerade förädlingsvärde från olika delar av industrin. Industrin omfattar branschgrupperna B och C enligt ISIC Rev. 4; gruv- och stålindustrin (B07, C24–C25), skogsindustrin (C16–C17), elektronikindustrin (C26), maskinindustrin (C28) och motorfordonsindustrin (C29).
 Källa: OECD (TIVA).

Fel måttstock i avtalsrörelsen riskerar att underskatta konkurrensutmaningarna

Att det blir allt svårare för en öppen ekonomi som Sverige att behålla marknadsandelar när fler länder tar plats i de globala värdekedjorna är i sig inte förvånande. Men när kinesiska företag kombinerar en hög teknisk nivå i flera industrisegment med en fortsatt kostnadsmässig konkurrensfördel och omfattande statsstöd, sätts priser och marginaler under press i ett växande antal teknikintensiva sektorer. Det innebär att förutsättningarna för svensk och europeisk industri förändras i grunden. Om konkurrensen från Kina inte kan mötas riskerar Sverige att förlora betydande exportintäkter och arbetstillfällen.

Kinas ekonomiska modell för internationell konkurrens är sannolikt inte hållbar i längden och kommer förr eller senare behöva förändras.⁶ Under tiden riskerar den dock att slå ut delar av den europeiska industrin. Att likt flera andra europeiska länder möta den ökade konkurrensen

genom att förespråka omfattande statsstöd är fel väg att gå. Utfallet av sådana stöd är osäkert, och företagens incitament till innovation och effektivisering kan försvagas om de i allt högre grad förlitar sig på statliga subventioner. På längre sikt riskerar detta att leda till en ineffektiv resursallokering, där vi genom skattemedel låser in ekonomin i en föråldrad industristruktur, då det i praktiken är omöjligt för politiska beslutsfattare att veta vilka som är framtidens tillväxtbranscher. För ett land som Kina, där målet för den ekonomiska politiken är att komma ifatt de avancerade ekonomierna genom att efterlikna deras befintliga produktionsstruktur, kan det möjligtvis finnas en poäng med en sådan politik.⁷ Men för de avancerade ekonomierna är det ett recept för stagnation och ekonomisk medelmåttighet.

⁶ Se exempelvis Branstetter, Li & Ren (2023), Picking winners? Government subsidies and firm productivity in China.

⁷ Med det sagt är det troligt att Kinas ekonomiska utveckling hade varit ännu bättre utan statsstödspolitiken. Den kinesiska fastighetskrisen är i huvudsak ett resultat av att landet allt för länge fortsatte att subventionera fastighetsbranschen, trots mättad efterfrågan på nyproduktion. Den pågående exportchocken är till stor del ett resultat av motsvarande utveckling inom tillverkningsindustrin. Utan snedvridande statsstöd och statlig planering hade Kina troligtvis haft en mer balanserad ekonomisk utveckling, med starkare inhemsk efterfrågan och en större och mer produktiv tjänstesektor.

Den förändrade spelplanen har flera implikationer för den kommande avtalsrörelsen:

- **För det första** innebär den andra Kinachocken att konkurrenssituationen för svensk industri i ökande grad bestäms av globala snarare än europeiska villkor. I detta läge riskerar ett ensidig fokus på hur västeuropeiska eller tyska lönekostnader utvecklas att underskatta det faktiska konkurrenstrycket. Man kan dessutom ifrågasätta om tyska löneökningar verkligen utgör en neutral referenspunkt för global konkurrenskraft i ett läge där tysk industri snabbt tappar marknadsandelar och arbetstillfällen. Det finns därför skäl att i avtalsförhandlingarna 2027 i högre grad anta ett globalt perspektiv på konkurrenstryck och förändrade värdekedjor – inte bara kostnadsutvecklingen i Västeuropa.
- **För det andra** innebär den nya situationen en ökad osäkerhet om framtiden med mer volatila marginaler. I ett sådant läge ökar värdet av kostnadsstabilitet. Förutsägbara och internationellt konkurrenskraftiga lönekostnadsökningar minskar risken för att svenska företag tappar marknadsandelar i ett redan pressat läge.
- **För det tredje** är det viktigt att inte underskatta det konkurrenshot som även Sverige står inför. Även om svensk industri i dagsläget förefaller mindre direkt utsatt än exempelvis den tyska av kinesisk konkurrens, är vår exponering via europeiska värdekedjor betydande. När europeisk industri förlorar marknadsandelar globalt eller när kinesiska insatsvaror får en allt större plats i europeiska värdekedjor tappar svenska producenter av insatsvaror marknadsandelar.

Sammantaget talar detta för att bedömningen av löneutrymmet inför 2027 behöver ta större hänsyn till det globala konkurrenstrycket och värdet av en stabil, internationellt konkurrenskraftig industri.

www.svensktnaringsliv.se
Storgatan 19, 114 82 Stockholm
Telefon 08-553 430 00

Grafisk form: Arkitektkopia AB, Bromma, 2026